

فی مدۃ المعلومہ

مجموعہ داستان

کریم کشاورز

فرہنگ ایلینا

www.ketab.ir

سرشناسنامه: کشاورز، کریم، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۵.
عنوان و پدیدآور: فی مده المعلوم: مجموعه داستان/کریم کشاورز.
مشخصات نشر: رشت، فرهنگ ایلیا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۲۱۳ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۷۶۰-۲
موضوع: داستان کوتاه فارسی -- قرن ۱۴
رده‌بندی کنگره: PIR ۸۱۸ رده‌بندی دیویی: ۶۲/۳۶۸
شماره کتاب‌خانه ملی: ۸۷۵۵۸۲۷

فی مده المعلومه کریم کشاورز

طراح جلد: سعید فاسمیان
نمونه‌خوان: مریم مظفری
چاپ نخست: پاییز ۱۴۰۳
شمارگان: ۳۳۰ نسخه
شماره نشر: ۹۵۲

نسخه‌برداری و آماده‌سازی: کارگاه نشر فرهنگ ایلیا

نشر فرهنگ ایلیا؛ رشت، میدان فرهنگ، خیابان آزادگان، کتر دبیرستان دکتر بهشتی،
بید نیلا خیابان صفایی، خیابان حاتم، شماره ۴۹، تلفن: ۰۱۳-۳۳۳۴۴۷۳۲ ۳۳۳۴۴۷۳۳

www.farhangeilla.ir
nashre.farhange.illa
nashreilla@yahoo.com
NFilla

همه‌ی حقوق نشر این کتاب محفوظ است.

فهرست

۷	سخن ناشر
۹	کوتاه سخنی به جای سخن
۱۱	حضرت اشرف
۲۳	صغری
۳۵	آدم‌ها و ماجراهای کوچهای نو
۱۱۶	هادی عطار را خبر کردند
۱۲۲	رئیس خیابان‌ها
۱۵۵	جناب داروغه فرموده‌اند سهراب را نکشید
۱۵۹	بیچاره کشیش
۱۶۹	از یادداشت‌های سفر گیلان
۱۷۳	نامه‌ی فاطمه
۱۷۷	داستانی که پایان نیافت

«کریم کشاورز مردی است دارای عالی‌ترین صفات و سجایا: داشمند و کاری، با خلقی شوخ و مهربان، و طبع نیک و نجیب...».

این جمله را گردانندگان مجله کتاب امروز، سال ۱۳۵۱ در بخشی از مقدمه‌ی یک گفت‌وگوی بلند و جویباری با کرم کشاورز با عنوان «کریم کشاورز: مترجم، نویسنده، انسان» نوشتند. همین جمله و نیز عنوان گفت‌وگو، دقیق‌ترین توصیف از زندگی، کار و در یک کلام شخصیت رشک‌برانگیز کریم کشاورز در تاریخ معاصر ایران است.

نوشتن تمام و کمال درباره‌ی کار و زندگی کریم کشاورز در این مجال اندک نمی‌گنجد؛ آنچه کشاورز در عمر پُر بار خود در حوزه‌های تاریخ، سیاست، ادبیات و تاریخ‌نگاری سامان داد، چه وقتی قلم به دست گرفت و نوشت، و چه هنگامی که آثار نویسندگان بزرگ جهان را به فارسی برگردانند، نتیجه‌اش شد کارهایی سترگ و بی‌تکرار. فرصت مطالعه و تدقیق در حوزه‌های گوناگون و تجربه‌ی زیسته‌ای کم‌نظیر در سپهر وقایع سیاسی ایران از عصر مشروطه تا عصر انقلاب، اهمیت بازچاپ فی‌مده‌المعلومه، تنها مجموعه داستان کشاورز دوچندان می‌کند؛ به‌ویژه آنکه از نخستین و تنها چاپ این مجموعه (۱۳۵۵)، انتشارات امیرکبیر) قریب به نیم‌قرن می‌گذرد. فقط مطالعه‌ی داستان نیمه‌بلند

«آدم‌ها و ماجراهای کوچی نو»^۲ از میان داستان‌های این مجموعه کافی‌ست تا ما را با فراست و درک اجتماعی-سیاسی نویسنده‌اش و نگرشی که به محیط پیرامونش داشت، آشنا کند و ضرورت بازخوانی داستان‌هایش را پیش بکشد.

*

حالا در نشر فرهنگ ایلیا، که می‌کوشد نهادی جدی و کوشنده در معرفی تاریخ، فرهنگ، ادب و هنر گیلان زمین باشد، و با اجازه‌ی خانواده‌ی محترم کشاورز و با همکاری انتشارات کشاورز، فرصتی فراهم آمده است برای بازخوانی این میراث قابل‌توجه ادبی، تا شاید با کریم کشاورز و داستان‌های خواندنی‌اش از پس سال‌ها، دیداری تازه کنیم.

*

این نسخه با یادداشت‌های به شیوه‌ی نگارش نویسنده و با تغییراتی بسیار اندک، بازچاپ می‌شود. پانویس‌های داستان‌ها بر اساس نسخه‌ی اصلی آمده است، اما ناشر کوشیده است شرح برخی ازده‌های دشوار را نیز در پانویس بیاورد. از این رو هر جا پانویستی از سوی ناشر اضافه شده، با آوردن نشانه‌ی (ن) در پایان جمله، مشخص شده است.

۱. این گفت‌وگو با حضور عنایت‌الله رضا، مهرداد بهار، احمد سمیعی گیلانی، محمدرضا حکیمی و کریم امامی به عنوان پرسش‌گر با کریم کشاورز انجام شد و در شماره‌ی سوم این مجله به چاپ رسید؛ مجله‌ی کتاب امروز به همت شرکت سهامی کتاب‌های جیبی (موسسه‌ی انتشاراتی فرانکلین)، در هشت شماره (پاییز ۱۳۵۰ تا زمستان ۱۳۵۳) منتشر شد.

۲. تاریخ نگارش داستان پای آن ۱۳۱۱ آمده، اما اول‌بار در شماره‌ی پنجم کتاب الفبا (به همت غلامحسین ساعدی منتشر می‌شد) در زمستان ۱۳۵۳ به چاپ رسید و سپس در تنها مجموعه داستان کشاورز جای گرفت.

کوتاه سخنی به جای سه سخن

اگر ترغیب و تشویق چند نویسنده دوستان عزیز و ناشر محترم نمی بود و دلیرم نمی کردند، هرگز رضا به انتشار این سر و ورها نمی دادم. این گفته را به فروتنی دروغین حمل نفرمایید. زیرا که معنی از این سر و ورها مانند آدم ها و ماجراها... هادی عطار... و داستانی که با آن نیافت، ده ها سال به صورت یادداشت های پراکنده و یا داستان های ناتمام، باقی مانده از این شهر به آن شهر و از این خانه به آن خانه، سفر می کردند ولی منتشر نشدند. پارای نیز مانند حضرت اشرف و صغری (تحت عنوان فی مدة المعلوم) و جناب خورشید فرموده اند سهراب را نکشید و غیره، سال ها پیش، فقط یک بار، در فلان مجله یا روزنامه منتشر شده. مقداری یادداشت و داستان های ناتمام دیگر هنوز باقی است که اگر عمر و فراغت باشد، تنظیم خواهد شد.

اکنون توضیحی لازم؛ بخش بزرگ این داستان ها درباره ی یزد و زندگی قشری از مردم آن دیار در آغاز قرن حاضر است. ولی مربوط به اشخاص معین واقعی نیست. حتی برای اینکه چنین توهمی به خواننده دست ندهد، تناسب مکانی

۱. سر و ورها، عنوانی بود که نخست به این داستان ها داده بودم. ولی به فرموده ی سرور و استادی گرامی، که نمی خواست نامش ذکر شود، عنوان یکی از داستان ها را (فی مدة المعلوم) به آن دادم.

کوچه‌ها و محله‌ها و جاها را تغییر داده‌ام. مثلاً کوچه‌ی نورابطه‌ای با کوچه‌ی بوالمیری ندارد و در یزد دربندی به نام «تازیان» نیست، بلکه لُرد - ی (میدان فروش اجناس) به این نام وجود دارد و قس علی‌هذا. به خواننده توصیه می‌کنم وقت عزیز را برای یافتن اشخاص واقعی در زیر «پرده»ی نام‌های داستان بیهوده تلف نکنند. این داستان‌ها مربوط به زندگی مردم آن زمان است - به طور کلی - نه تاریخ آن زمان.

کریم کشاورز

آبان ۱۳۵۴

www.ketab.ir